

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Ludmily Sandnerové, soudce Mgr. Daniela Burdy a soudkyně Mgr. Ivety Postulkové ve věci

žalobce

V. V. T.

proti
žalovanému

zastoupený advokátem Mgr. Ing. Alexandrem Tichonovem
sídlem Blanická 1008/28, 120 00 Praha 2

Magistrát hlavního města Prahy,
sídlem Mariánské náměstí 2/2, 110 00 Praha 1

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 10. 11. 2025, č. j. MHMP 1118008/2025,

takto:

- I. Rozhodnutí žalovaného ze dne 10. 11. 2025, č. j. MHMP 1118008/2025, **se ruší** a věc **se vrací** žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žalovaný je povinen zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení částku 18 210 Kč, a to do 30 dnů od právní moci rozsudku k rukám jeho zástupce.

Shodu s prvopisem potvrzuje M. H.

Odůvodnění:

I.

Základ sporu

1. Žalobce se žalobou podle § 65 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní („s. ř. s.“), podanou u Městského soudu v Praze („městský soud“) domáhal zrušení výše označeného rozhodnutí žalovaného a současně jemu předcházejícího prvostupňového rozhodnutí vydaného Úřadem městské části Praha 11 („správní orgán I. stupně“) dne 1. 4. 2025, pod č. j. MCP11/25/050790/OVV/M/Dyt.
2. Uvedeným rozhodnutím správní orgán I. stupně v návaznosti na prohlášení žalobce podle § 32 odst. 2 zákona č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky (dále jen „zákon o státním občanství“), do něhož zahrnul i svou nezletilou dceru A. V. T., narozenou X, rozhodl v souladu s § 37 odst. 2 téhož zákona, že uvedené osoby státní občanství tímto prohlášením nenabyli. Toto své rozhodnutí odůvodnil tím, že linie československého státního občanství nepokračovala v rodině žalobce prostřednictvím jeho babičky, paní L. F. B, narozené X, až do X, jak předpokládá ustanovení zákona o státním občanství, na jehož základě žalobce prohlášení činil. Otec paní L., pan F. B. (v SSSR později psaný jako F. F. B.), narozený X a zemřelý dne X (pradědeček žalobce), sice byl československým státním občanem, nicméně své dceři toto občanství nepředal. Paní L. se totiž narodila jako nemanželské dítě, a proto československé státní občanství nenabyla po svém otci narozením podle § 28 obecného zákoníku občanského, č. 946/1811 Sb. zák. soud. („o. z. o.“). Nenabyla jej přitom ani později v důsledku toho, že její rodiče dne X uzavřeli manželství. Ust. § 161 o. z. o. totiž podle správního orgánu I. stupně sice umožňovalo nabytí státního občanství tzv. legitimací, jejími předpoklady ale nebyl pouze dodatečný sňatek rodičů, ale rovněž návazné prohlášení otce do tzv. legitimčního protokolu. K legitimaci přitom bylo třeba uvedené úkony učinit podle československého práva a na československém území (obdobné úkony činěné v rámci právního řádu cizího státu takové účinky neměly). Z žalobcem předložených dokladů přitom nevyplývalo, že by k legitimaci paní L. podle československého práva došlo.
3. Žalobce uvedené rozhodnutí napadl odvoláním, které žalovaný výše označeným rozhodnutím zamítl. Žalovaný se ztotožnil s právním hodnocením správního orgánu I. stupně. Nad jeho rámce doplnil, že ani prababička žalobce, paní J. J. B. (rozená Z.), nesplňovala podmínku dle § 32 odst. 1 zákona o státním občanství, tedy nemohla být k 31. 12. 1992 státní občankou ČSFR (i přesto, že na základě dekretu dvorské kanceláře z roku 1833 československé občanství nabyla sňatkem s F. B.). To z důvodu účinků Úmluvy mezi ČSR a SSSR o úpravě státního občanství osob s dvojím občanstvím publikované pod č. 47/1958 Sb. (která vstoupila v účinnost dne 21. 7. 1958). Podle čl. 7 této úmluvy totiž osoby s dvojím občanstvím měly možnost učinit ve lhůtě 1 roku od jejího vstupu v účinnost (čl. 2 úmluvy) prohlášení o volbě občanství; pokud tak neučinily, tak byly nadále považovány za občany pouze toho ze smluvních států, na jehož území žily. Prababička žalobce přitom žila na území SSSR, tudíž jí československé občanství zaniklo právě podle uvedené úmluvy.

II.

Argumentace žalobce, obrana žalovaného a jednání ve věci

4. Žalobce ve vztahu k napadenému rozhodnutí v žalobě zaprvé polemizuje se závěrem žalovaného, že jeho babička, paní L. F. B. která se narodila v roce X jako nemanželské dítě

Shodu s prvopisem potvrzuje M. H.

československého občana F. B. a cizí státní příslušnice J. Z., nenabyla v důsledku pozdějšího sňatku rodičů (dne X. X. 1932) československé občanství tzv. legitimací. Odkázal přitom na úpravu legitimace nemanželského dítěte v § 161 o. z. o., jejíž podmínkou byl toliko pozdější sňatek rodičů, nikoliv další formální kroky jako zápis do matriky. V této souvislosti odkázal na závěry, ke kterým dospěl Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 15. 11. 2012, č. j. 4 As 39/2012-20. Žalobce dále s odkazem na rodný list své babičky, který je podle něj veřejnou listinou, odmítl pochybnosti o tom, že F. B. byl jejím otcem. Žalovaný přitom nemůže zpochybňovat záznam na této veřejné listině, případné pochybnosti je povinen odstranit řádným dokazováním. Žalovaný byl přitom povinen postupovat v souladu se zásadou materiální pravdy vyjádřenou v § 3 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, tedy zejména hodnotit všechny předložené podklady v jejich souhrnu a – za situace, kdy žalobce doložil základní rodinné vazby – v případě přetrvávajících pochybností sám aktivně vést dokazování tak, aby mohly být odstraněny. Žalovaný přitom nemůže přenášet důkazní břemeno na žalobce takovým způsobem, že by po něm mohl požadovat předložení jediného „ideálního“ historického záznamu.

5. Tuto argumentaci žalobce dále rozvinul ve své replice. Doplnil, že závěr žalovaného, že k legitimaci babičky žalobce F. B. bylo rovněž třeba, aby jeho pradědeček otcovství prohlásil v tzv. legitimačním protokolu, nemá oporu v tehdejších právních předpisech. Žalovaný přitom odkázal pouze na studijní materiály a odbornou literaturu (které se ale týkají spíše dobové administrativní praxe evidence matričních údajů), nikoliv ale na konkrétní ustanovení tehdy účinných právních předpisů. Doplnil, že z § 161 o. z. o. vyplývají dvě podmínky legitimace: 1) že osoby, musí být rodiči dítěte a 2) že musí dodatečně uzavřít sňatek. Dále odkázal na úpravu dokazování otcovství k nemanželskému dítěti v § 163 a § 164 o. z. o. Z § 163 o. z. o. přitom vyplývá, že domněnka otcovství se vztahuje i na muže, který mimo soud dozná, že dítě zplodil. Takové doznání pradědeček žalobce učinil před matričními orgány SSSR, jinak by podle tehdy platného Kodexu zákonů o manželství, rodině a poručenství RSFSR z roku 1926 nemohl být v matrice zapsán jako otec L. F. B. Žalobce tedy zdůraznil, že podle jeho názoru jeho babička nabyla československé občanství legitimací ke dni sňatku svých rodičů (tedy ke dni X); stejně jako jeho prababička, paní J. J. B., jej pak pozbyla v důsledku úmluvy mezi ČSR a SSSR publikované pod č. 47/1958 Sb. nejpozději v roce 1959.
6. Zadruhé žalobce namítal, že měl žalovaný, resp. správní orgán I. stupně, jeho prohlášení činěné podle § 32 zákona o státním občanství, posoudit podle jeho skutečného obsahu (v souladu s § 37 odst. 1 správního řádu), a tedy jako prohlášení činěné podle § 31 téhož zákona. Jestliže totiž žalovaný dovozuje, že prababička žalobce (která měla československé občanství nabyt v důsledku sňatku s F. B.) musela pozbyt státní občanství v důsledku úmluvy mezi ČSR a SSSR publikované pod č. 47/1958 Sb. nejpozději v roce 1959, pak se takový závěr nutně vztahuje i na babičku žalobce. Pokud ta tedy tímto způsobem ztratila československé občanství, potom nejsou v případě žalobce naplněny předpoklady pro nabytí českého státního občanství prohlášením podle § 32 zákona o státním občanství, ale naopak jsou naplněny předpoklady pro jeho nabytí prohlášením podle § 31 téhož zákona (babička žalovaného by totiž v tom případě bylo „bývalým československým občanem ve smyslu odst. 1 uvedeného ustanovení). Žalovaný se nicméně touto skutečností nijak nezabýval. V replice potom žalobce doplnil, že si uvedenou skutečnost uvědomil až po podání prohlášení podle § 32; bylo přitom na správních orgánech, aby jeho podání správně právně kvalifikovaly.

Shodu s prvopisem potvrzuje M. H.

7. Žalovaný se ve svém vyjádření s podanou žalobou neztotožnil a navrhl její zamítnutí. Žalovaný zejména zopakoval svou argumentaci obsaženou již v napadeném rozhodnutí, že k platné legitimaci potomka ve smyslu § 161 o. z. o. bylo zapotřebí učinit tzv. legitimační prohlášení před československými orgány. Podmínku oficiálního určení za otce dítěte přitom zdůrazňuje i žalobcem odkazovaný rozsudek Nejvyššího správního soudu.
8. Žalovaný dále odmítl, že by bylo jeho povinností posoudit prohlášení učiněné žalobcem podle § 32 zákona o státním občanství jako prohlášení podle § 31 téhož zákona. Prohlášení podle § 31 a § 32 zákona o státním občanství představují odlišné, resp. samostatné režimy nabývání státního občanství, které se odlišují jak podmínkami, tak okruhem osob, které je mohou učinit. Žalobce z formálního i obsahového hlediska učinil prohlášení podle § 32 zákona o státním občanství, nebylo možné jej proto posuzovat podle § 31 téhož zákona. Žalovaný rovněž zdůraznil, že v napadeném rozhodnutí hodnotil zánik československého občanství podle úmluvy mezi ČSR a SSSR publikované pod č. 47/1958 Sb. pouze ve vztahu k prababičce žalobce, nikoliv ve vztahu k jeho babičce. Z důvodu, že je jeho rozhodnutí založeno na závěru, že babička žalobce československé občanství nikdy nenabyla, dále nehodnotil, zda jej pozbyla v důsledku uvedené úmluvy.
9. Při jednání strany setrvaly na svých stanoviscích. Žalobce nad rámec svých podání poukázal na rozhodnutí někdejšího Nejvyššího soudu ze dne 14. 11. 1940, č. Rv II 379/40, které bylo publikováno v tzv. Vážného sbírce pod č. 17 901. Strany se dále vyjadřovaly k obsahu historického práva vztahujícího se k vedení matrik na území SSSR. Soud zamítl důkazní návrhy žalobce, konkrétně jeho účastnický výslech, který měl osvětlit vztah mezi jeho babičkou a panem F. B., dále svědeckou výpověď manželky žalobce, která měla podrobněji osvětlit vztahy v rodině žalobce. Soud tyto důkazy považoval za nadbytečné; podklady obsažené ve správním spisu představovaly dostatečný podklad pro jeho rozhodnutí.

III.

Posouzení žaloby

10. Městský soud v souladu s § 75 odst. 2 s. ř. s. přezkoumal napadené rozhodnutí v mezích žalobcem vymezených námitek, vycházel přitom v souladu s § 75 odst. 1 s. ř. s. ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování žalovaného.
11. Žaloba je důvodná.
12. Městský soud se na prvním místě zabýval otázkou, k níž se vztahuje **první žalobní námitka**, a jejíž posouzení stojí v základu napadeného rozhodnutí, a sice zda babička žalobce, paní L. F. B. (narozená dne X jako nemanželské dítě), nabyla v důsledku sňatku své matky J. J. B. (rozené Z.) s československým občanem F. B. (uzavřeným dne X) československé občanství tzv. legitimací ve smyslu § 161 o. z. o. Napadené rozhodnutí je přitom založeno na závěru, že se tak nestalo, neboť uvedený sňatek nebyl následován prohlášením otce učiněným se souhlasem matky a přede dvěma svědky do tzv. legitimačního protokolu u duchovního správce vedoucího matriku nebo u okresního národního výboru nebo u okresního soudu.
13. Podle § 28 o. z. o. (překlad úředního německého textu zákona citován podle verze dostupné v aplikaci Beck on-line), *plného požívání občanských práv nabývá se státním občanstvím. Státního občanství v těchto dědičných státech docházejí děti rakouského státního občana narozením.*

14. Podle § 161 o. z. o., děti, které se narodily mimo manželství a pozdějším sňatkem svých rodičů vstoupily do rodiny, pokládají se stejně jako jejich potomstvo za manželsky zplozené; nemohou však manželským dětem, které byly zplozeny v manželství mezitím stávajícím, bráti v odpor vlastnost prvorozenství a jiná již nabytá práva.
15. Podle § 163 o. z. o., o kom bude prokázáno způsobem předepsaným v soudním řádě, že s matkou dítěte obcoval v době, od které neprošlo až do jejího slehnutí méně než 180 a nikoliv více než 300 dnů; nebo, kdo to i jen mimo soud dozná, o tom platí domněnka, že dítě zplodil.
16. Podle § 164 o. z. o., zápis otcovského jména do knihy křtěnců nebo zrozenců, který se stal na matčin údaj, jest jen tehdy úplným důkazem, když zápis se stal podle zákonného předpisu s přivolením otcovým a toto přivolení bylo potvrzeno vysvědčením duchovního a kmotra s dodatkem, že jest jim osobně znám.
17. Podle čl. 11 odst. 2 smlouvy mezi ČSSR a SSSR o právní pomoci a právních vztazích ve věcech občanských, rodinných a trestních publikované pod č. 95/1983 Sb., která je účinná i mezi nástupnickými státy ČR a Ruskou federací, listiny, které jsou na území jedné smluvní strany považovány za veřejné, mají důkazní moc veřejných listin také na území druhé smluvní strany.
18. Žalovaný v napadeném rozhodnutí přílehavě shrnuje, že nabývání československého občanství dětmi po jejich rodičích se v Československu až do roku 1949 (tedy až do nabytí účinnosti zákona č. 194/1949 Sb., o nabývání a pozbývání československého státního občanství) řídilo úpravou občanského práva, tedy úpravou v obecném zákoníku občanském (č. 946/1811 Sb. zák. soud.). Podle § 28 o. z. o. platilo, že manželské děti nabývaly československé občanství po otci, nemanželské děti po matce. Nemanželské dítě, které se narodilo cizince a jehož otcem byl československý občan, potom mohlo nabýt československé občanství tzv. legitimací, tedy v důsledku dodatečného sňatku svých rodičů (§ 161 o. z. o.). K tomu srov. Verner V. heslo Občanství státní in Hácha, E., Hoetzel, J. a kol. Slovník veřejného práva československého. Svazek II. Brno: Polygraphia – Rudolf M. Rohrer, 1932, s. 983 a 984; nebo Břeský, A. Právo domovské a státní občanství v republice československé. Praha: Nakladatel B. Kočí, 1923, s. 84 a násl. Ze soudu známých tehdejších právních předpisů a konečně i z dobové odborné literatury přitom vyplývá, že veřejnoprávní důsledky (nabytí státního občanství) této občanskoprávní skutečnosti (legitimace nemanželského dítěte) s ní plně splývaly. Nebylo tedy třeba žádného dalšího úředního úkonu k tomu, aby legitimace nemanželského dítěte (která již měla účinky v rovině práva občanského, resp. rodinného) měla za důsledek i nabytí státního občanství (srov. nález někdejšího československého Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 1. 1935, č. 5 434/33, publikovaný v tzv. Bohuslavově sbírce pod č. 11 685, který se nicméně týkal nabývání domovského práva v důsledku legitimace podle § 161 o. z. o.). Účinky legitimace (a tedy i nabytí státního občanství) nastávaly právě ke dni uzavření manželství rodičů, nikoliv zpětně ke dni narození dítěte (k tomu srov. nález někdejšího československého Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 3. 1934, č. 6 289, publikovaný v tzv. Bohuslavově sbírce pod č. 11 186); bez významu přitom bylo, zda k uznání (resp. obecněji) určení otcovství manžela matky došlo před sňatkem samotným, nebo až dodatečně po něm (k tomu srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 11. 2012, č. j. 4 As 39/2012-20).
19. Z uvedeného § 161 o. z. o. přitom vyplývá, že předpokladem legitimace nemanželského dítěte bylo, že jeho rodiče následně (po jeho narození) uzavřeli sňatek; k legitimaci tedy došlo mocí zákona již samotným sňatkem, nebylo třeba žádného dalšího úkonu (k tomu srov.

rozhodnutí někdejšího československého Nejvyššího soudu ze dne 11. 7. 1935, č. R II 272/35, které bylo publikováno v tzv. Vážného sbírce pod č. 14 498), a to ani zápisu v matriční knize, který měl pouze evidenční, nikoliv konstitutivní charakter (k tomu srov. již rozhodnutí někdejšího rakouského Nejvyššího soudního a kasačního dvora ze dne 12. 11. 1889, č. 9140, publikované ve sbírce rozhodnutí Glaser-Unger pod č. 12 988; citováno rovněž v *Rouček, F., Sedláček, J. Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Svazek 1. Praha: Právnické knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, 1935, s. 819; nebo rovněž žalobcem odkazované rozhodnutí někdejšího Nejvyššího soudu ze dne 14. 11. 1940, č. Rv II 379/40, které bylo publikováno v tzv. Vážného sbírce pod č. 17 901). Přesněji vyjádřeno těmito předpoklady bylo, že 1) matka nemanželského dítěte uzavřela později sňatek, a to 2) s mužem, který byl otcem tohoto dítěte (k tomu srov. výše citované rozhodnutí publikované v tzv. Vážného sbírce pod č. 14 498). Žalobce přitom nepřesně – zejména v žalobě (přičemž v replice toto své tvrzení již korigoval) – dovozoval, že k nabytí státního občanství (legitimaci) postačovalo, že matka nemanželského dítěte později uzavřela sňatek s československým občanem. Tak tomu ale nebylo; v takovém případě by se totiž muž v důsledku sňatku se ženou, která měla nemanželské dítě, stal z pohledu práva otcem tohoto dítěte bez dalšího (i pokud by mezi tímto mužem a ženou, popř. i nemanželským dítětem nebylo žádného sporu o tom, že tento muž otcem není).*

20. V nynějším řízení není mezi účastníky sporné, že prababička žalobce, paní J. J. B. (rozená Z.), matka babičky žalobce L. F. B. (která se narodila jako nemanželské dítě) uzavřela sňatek s československým občanem, F. B. Není tedy sporu o tom, že byla splněna první z výše uvedených podmínek legitimace nemanželského dítěte. Sporné nicméně zůstává, zda byla naplněna podmínka druhá, tedy zda F. B. byl otcem babičky žalobce. Žalobce tuto skutečnost dokládal rodným listem L. F. B. vydaným dne X, v němž je jako její otec zapsán právě F. F. B. a jako matka J. J. B., přičemž záznam o narození byl učiněn dne X pod č. X. Žalovaný naopak zastává stanovisko, že uvedený rodný list nedokládá, že by F. B. (v SSSR následně přepisován jako B.) zákonem vyžadovaným způsobem uznal otcovství k babičce žalobce, přičemž podle žalovaného bylo možné takové uznání učinit jen před československými orgány (resp. duchovním správcem) do tzv. legitimačního protokolu.
21. S uvedeným stanoviskem žalovaného se městský soud nemohl ztotožnit. Předně, podle tehdejší právní úpravy se z pohledu práva (nikoliv z pohledu biologického) za otce dítěte, které se narodilo jako nemanželské, považoval muž 1) který své otcovství uznal (způsobem předpokládaným v § 163 nebo § 164 o. z. o., nebo 2) jehož otcovství bylo určeno soudním rozsudkem na podkladě zákonné domněnky stanovené § 163 o. z. o. (srov. *Sedláček, J. Rodinné právo. Brno, Československý akademický spolek Právník, 1934, s. 127*). Pokud jde o uznání otcovství, tak obecný zákoník občanský za právně relevantní považoval předně uznání v soudním řízení vedeném podle tehdy – na území Československa – platných předpisů o soudním řízení (to vyplývá z § 163 o. z. o., část věty před středníkem), nebo před matrikářem – duchovním správcem (§ 164 o. z. o.). Ve vztahu k těmto způsobům právně relevantního uznání otcovství přitom platí teze žalovaného, že mohlo být učiněno (s účinky pro legitimaci dle § 161 o. z. o., a tedy i nabytí státního občanství) pouze před československými orgány. Vedle toho ale z § 163 o. z. o., část věty za středníkem, vyplývá, že stejné právní důsledky mělo i uznání otcovství učiněné mimo soudní řízení, a tedy nikoliv nutně v Československu, resp. před československými orgány. Základní východisko napadeného rozhodnutí, že bez sepsání legitimačního protokolu (kterýžto způsob určení

nemanželského otcovství zřejmě odpovídá postupu podle § 164 o. z. o.) nemohlo dojít k legitimaci dítěte ve smyslu § 161 o. z. o., proto neobstojí.

22. Již jen z toho důvodu neobstojí ani napadené rozhodnutí, neboť žalovaný se v něm nijak nezabýval otázkou, zda F. B. uznal otcovství k babičce žalobce (L. F. B.) jiným způsobem. Za takové uznání ve smyslu § 163 o. z. o., část věty za středníkem, tedy mimo soudní řízení (a nikoliv před matrikářem – duchovním správcem v Československu) by přitom podle náhledu městského soudu bylo třeba považovat i uznání otcovství před (matričním) orgánem cizího státu. Žalobce přitom ke svému prohlášení činěnému podle § 32 zákona o státním občanství připojil rodný list své babičky, ze kterého vyplývá, že pan F. B. (na území SSSR zapisovaný jako F. F. B.) byl v matriční knize zapsán jako její otec.
23. Městský soud v této souvislosti zdůrazňuje, že rodný list babičky žalobce jakožto veřejná listina vydaná na území SSSR má v souladu s čl. 11 odst. 2 úmluvy mezi ČSSR a SSSR o právní pomoci a právních vztazích ve věcech občanských, rodinných a trestních publikované pod č. 95/1983 Sb. stejnou důkazní sílu jako veřejné listiny vydané na území České republiky (k aplikaci uvedeného ustanovení smlouvy srov. rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 7. 3. 2024, č. j. 54 A 47/2021-50). Důkazní sílu veřejných listin pro účely správního řízení upravuje § 53 odst. 3 správního řádu, podle něhož veřejným listinám svědčí především presumpce správnosti jejich obsahu, a to za podmínky, že v řízení není prostřednictvím jiných podkladů prokázán opak (veřejné listiny tak mají zvýšenou důkazní sílu oproti tzv. soukromým listinám, resp. ostatním důkazům, v jejichž případě se plně uplatní zásada volného hodnocení důkazů zakotvená v § 50 odst. 4 správního řádu; v případě veřejných listin proto nepostačí pouhá pochybnost o správnosti jejich obsahu, nutný je důkaz opaku). Jestliže tedy žalobcem předložený rodný list jeho babičky osvědčuje, že v matriční knize byl učiněn záznam o tom, že jejím otcem byl F. B., potom je třeba (nebude-li prokázán opak) vycházet z toho, že se jedná o skutečnost pravdivou a rovněž, že takový záznam byl v matriční knize učiněn v souladu se zákonem. K tomu shodně již rozhodnutí někdejšího rakouského Nejvyššího soudního a kasačního dvora ze dne 9. 1. 1867, č. 11 536, publikované ve sbírce rozhodnutí Glaser-Unger pod č. 2 723; citováno rovněž v *Rouček, F., Sedláček, J. Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Svazek 1. Praha: Právnické knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, 1935, s. 835* (vyjádřeno ve vztahu k důkazní síle křestního listu pro účely aplikace domněnky podle § 164 o. z. o.); ze současné doby (bez vazby na problematiku nabývání státního občanství) např. rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové – pobočka Pardubice ze dne 31. 5. 2006, č. j. 52 Ca 17/2006-39 (publikován pod č. 1408/2007 Sb. NSS).
24. Žalobce tvrdí, že podle práva platného na území, na kterém se babička žalobce narodila (a na kterém byl učiněn příslušný matriční záznam), bylo možné do matriční knihy jako otce nemanželského dítěte zapsat pouze muže, který s tím vyslovil souhlas, tedy který uznal své otcovství; konkrétně žalobce odkázal na Kodex zákonů o manželství, rodině a poručenství RSFSR z roku 1926. Právě otázkou, jestli tomu tak skutečně bylo, tedy zda mohl být F. B. v souladu s tehdy platnými zákony na daném území zapsán do matriční knihy jako otec L. F. B., skutečně pouze se svým souhlasem, a nikoliv např. jen na základě prohlášení matky, se tedy měly správní orgány při posouzení důkazní relevance žalobcem předloženého rodného listu jeho babičky zabývat. Správní orgán je totiž povinen rovněž vyhledávat relevantní obsah právních předpisů, byť historických a zahraničních, pokud je to nezbytné pro rozhodnutí věci.

Shodu s prvopisem potvrzuje M. H.

25. Dále se městský soud zabýval **druhou žalobní námitkou**. Zabýval se tedy otázkou, zda byl žalovaný na základě § 37 odst. 1 správního řádu a s ohledem na to, jak vyhodnotil podklady, které žalobce předložil ke svému prohlášení podle § 32 zákona o státním občanství, toto prohlášení posoudit jako prohlášení učiněné podle § 31 téhož zákona.
26. Podle § 37 odst. 1 správního řádu, *podání je úkonem směřujícím vůči správnímu orgánu. Podání se posuzuje podle svého skutečného obsahu a bez ohledu na to, jak je označeno.*
27. Podle § 31 odst. 1 zákona o státním občanství, *prohlášením o nabytí státního občanství České republiky (dále jen „prohlášení“) může nabýt státní občanství České republiky fyzická osoba, která pozbyla české nebo československé státní občanství přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, nejednalo-li se o pozbytí československého státního občanství podle ústavního dekretu prezidenta republiky o úpravě československého státního občanství osob národnosti německé a maďarské nebo podle smlouvy mezi Československou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o Zakarpatské Ukrajině, nebo nejednalo-li se o československého státního občana, který se ke dni 1. ledna 1969 stal, nebo by se k tomuto dni stal státním občanem Slovenské socialistické republiky, anebo po 1. lednu 1969 nabyl státní občanství Slovenské socialistické republiky nebo Slovenské republiky a je dosud jejím občanem. Podle odst. 3 téhož ustanovení, fyzická osoba, jejíž alespoň jeden z rodičů nebo prarodičů je nebo byl bývalým občanem podle odstavce 1, může státní občanství České republiky nabýt prohlášením, pokud není ke dni učinění prohlášení státním občanem Slovenské republiky.*
28. Podle § 52 odst. 1 téhož zákona, *prohlášením může nabýt státní občanství České republiky fyzická osoba, která byla k 31. prosinci 1992 státním občanem České a Slovenské Federativní Republiky a nebyla českým státním občanem ani státním občanem Slovenské republiky. Nabytí státního občanství České republiky tímto způsobem není umožněno fyzické osobě, která je ke dni učinění prohlášení státním občanem Slovenské republiky. Podle odst. 2 téhož ustanovení, fyzická osoba, jež je v přímé linii potomkem bývalého občana podle odstavce 1, může státní občanství České republiky nabýt prohlášením, pokud nebyla českým státním občanem ani státním občanem Slovenské republiky.*
29. Podle § 37 odst. 5 téhož zákona, *na postup krajského úřadu a ministerstva při ověřování toho, zda jsou splněny podmínky pro nabytí státního občanství České republiky prohlášením, se obdobně použijí ustanovení částí druhé a třetí správního řádu.*
30. S touto žalobní námitkou se městský soud nemohl ztotožnit. Žalovaný ve svém vyjádření k žalobě přilehavě uvedl, že nabytí státního občanství prohlášením činěným podle § 31 zákona o státním občanství a prohlášením činěným podle § 32 téhož zákona představuje z hlediska hmotného práva dva samostatné režimy (byť z procesního hlediska shodné). Uvedená ustanovení tak v jejich případě stanoví odlišné hmotněprávní předpoklady pro nabytí státního občanství, rovněž stanoví odlišný okruh podkladů, které je žadatel povinen k prohlášení připojit. Žalobce v daném případě učinil výslovně prohlášení podle § 32 zákona o státním občanství, tedy jednoznačně vyjádřil, v jakém režimu mu podle něj svědčí právo nabýt státní občanství (a tím také jednoznačně vymezil předmět řízení, tedy to, v jakém právním rámci má správní orgán jeho prohlášení posuzovat). V takovém případě nebyl prostor k tomu, aby správní orgán teprve až na základě provedení dokazování a právního hodnocení věci s odkazem na § 37 odst. 1 správního řádu žalobcem učiněné prohlášení hodnotil jako jiný procesní úkon (jako prohlášení podle § 31 zákona o státním občanství). Taková aplikace zásady vyjádřené v § 37 odst. 1 správního řádu by byla excesivní a vedla by k popření povahy prohlášení (či obecně žádosti ve smyslu § 45 správního řádu) jako

dispozičního úkonu účastníka řízení (žadatele), kterým vymezuje předmět řízení. Současně by (dovedeno do důsledků) kladla na správní orgány neúměrnou zátěž, neboť by je činila plně odpovědnými za posouzení, zda žadateli nelze „zprostředkovat“ určité právo i jiným způsobem, než který žadatel využil (žadatel by v takovém případě neměl v podstatě žádnou procesní odpovědnost). Jinými slovy, zásada vyjádřená v § 37 odst. 1 správního řádu směřuje na situace, kdy již z obsahu podání samého je zřejmé, že jím podatel zamýšlel učinit jiný úkon, než jak své podání formálně označil. Tak tomu ale v nynějším případě nebylo.

31. Vedle toho je třeba připomenout, že napadené rozhodnutí je postaveno na závěru (byť nedostatečně podloženém – k tomu srov. závěry výše), že babička žalobce nikdy nenabyla československé občanství. Při takovém závěru žalovaný ani nemohl uvažovat o tom, že by žalobce mohl nabýt státní občanství v režimu § 31 zákona o státním občanství.
32. Městský soud k tomu dále doplňuje, že v případě, že by žalobce na základě výsledku řízení o jeho prohlášení podle § 32 zákona o státním občanství nabyl přesvědčení, že mu svědčí právo nabýt státní občanství prohlášením podle § 31 téhož zákona, potom mu nic nebrání takové prohlášení před příslušným správním orgánem učinit.
33. Otázkou, zda babička žalobce pozbyla (resp. mohla pozbyt) československé občanství v důsledku Úmluvy mezi ČSR a SSSR o úpravě státního občanství osob s dvojím občanstvím publikované pod č. 47/1958 Sb. se městský soud nezabýval, neboť tato otázka nebyla v napadeném (ani prvostupňovém) rozhodnutí řešena. V napadeném rozhodnutí žalovaný pouze konstatoval, že tímto způsobem by státní občanství zřejmě pozbyla prababička žalobce, paní J. J. B. (rozená Z.). Učinil tak ale spíše nad rámec nosných důvodů svého rozhodnutí.

IV.

Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

34. Městský soud tedy shrnuje, že žalobu shledal důvodnou, proto napadené rozhodnutí podle § 78 odst. 1 s. ř. s. zrušil. Současně podle § 78 odst. 4 s. ř. s. rozhodl, že se věc vrací žalovanému k dalšímu řízení.
35. V dalším řízení žalovaný, vázán v souladu s § 78 odst. 5 s. ř. s. právním názorem vyjádřeným soudem v tomto rozsudku, znovu posoudí otázku, zda babička žalobce nabyla československé občanství legitimací v důsledku sňatku své matky a pana F. B. Za tímto účelem bude vycházet z toho, že zápis v rodném listu babičky žalobce, resp. příslušný matriční záznam, je správný a že byl učiněn v souladu s tehdy platnými zákony v daném místě (k tomu podrobně body 22 a 23 shora). Za tím účelem by se měl zejména zaměřit na zjištění obsahu tohoto historického cizího práva. Žalovaný se při posouzení dané otázky vypořádá i s ostatními důkazy, které žalobce v řízení předložil. Současně bude žalovaný zkoumat, zda žalobce, resp. jeho babička, splňoval ostatní předpoklady pro nabytí státního občanství prohlášením podle § 32 odst. 2 zákona o státním občanství, zejména, zda babička žalobce (pokud československé občanství nabyla legitimací) byla ke dni 31. 12. 1992 nadále státním občanem České a Slovenské Federativní republiky. Podle výsledků tohoto posouzení následně buď žalobci a jeho dceři bude vydána listina o nabytí státního občanství (§ 37 odst. 3 zákona o státním občanství), nebo bude opakovaně rozhodnuto, že žalobce a jeho dcera státní občanství prohlášením podle § 32 zákona o státním občanství nenabyl (§ 37 odst. 2 téhož zákona).

36. Výrok o nákladech řízení je odůvodněn § 60 odst. 1 s. ř. s. Jelikož měl žalobce ve věci plný úspěch, náleží mu náhrada nákladů řízení. Tyto náklady představují náklady na soudní poplatek ve výši 3 000 Kč, dále odměna a náhrada hotových výdajů advokáta. Podle § 35 odst. 2 s. ř. s. se pro určení výše odměny užije vyhláška č. 177/1996 Sb., advokátní tarif. Odměna náleží celkem za tři úkony právní služby, a sice za převzetí a přípravu zastoupení, za podání žaloby a za účast na jednání (3 x 4 620 Kč dle § 7 advokátního tarifu, tarifní hodnota dle § 9 odst. 5). Náhrada hotových výdajů sestává z paušální částky 1 350 Kč (3 x 450 Kč dle § 13 odst. 3 advokátního tarifu). Celkem tedy činí náhrada nákladů řízení částku 15 210 Kč a dále 3 000 Kč jako úhrada za zaplacený soudní poplatek.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližze následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

Praha 27. března 2026

JUDr. Ludmila Sandnerová v. r.
předsedkyně senátu